

UUDET INNOVAATIOT FIKSUUN TYÖMATKA- LIIKKUMISEEN

Työpaikkojen liikkumisen ohjauksen t&k 2016-2017

Kulje viisaasti

Työmatkaliikkinen muuttuu
- Tee siitä mahdollisuus jo tänään

Sisällysluettelo

ALKUSANAT.....	3
TYÖMATKALIIKKUMISEN SUUNNITTELULLA RAHANARVOISIA SÄÄSTÖJÄ TYÖNANTAJALLE	4
TYÖMATKOJEN KIMPPAKYYDIT HELPOIKSI VEDIA RIDE -KYYDINJAKOSOVELLUKSELLE.....	6
FIKSUN TYÖMATKALIIKKUMISEN EDISTÄMISEEN HELPPO JA ILMAINEN VIKSU-TYÖKALU	8
PÄÄKAUPUNKISEUDUN VIISAAN LIIKKUMISEN PALVELUT YHTEISEEN MARKKINAPAikkaAN	10
VIISAAN LIIKKUMISEN TULKKI LIIKUTTAÄ LAHTELAISYRITYKSIÄ	12
SÄHKÖPYÖRÄT HELPOTTAVAT JOUKKOLIIKENTEN KÄYTTÄJÄN TYÖMATKAA	14
LOPUKSI	16

Työmatkaliikkininen muuttuu
- Tee siitä mahdollisuus jo tänään

Alkusanat

Työpaikkojen liikkumisen ohjauksen t&k -rahoitusta myönnettiin vuonna 2017 seitsemälle hankkeella, jotka toteuttivat uudenlaisia ja innovatiivisia työmatkaliikkumisen toimintamalleja. Nämä hankkeet olivat Liikkumissuunnitelman hyödyt euroina -hanke, työmatkaliikkumisen toteutuksen ja seurannan VIKSU-työkalu, työpaikkojen kimpakyytisovellus Vedia Ride, viisaan liikkumisen markkinapaikka, viisaan liikkumisen Tulkki, sähköavusteisten älykkäiden polkupyörien toimintakäytäntöjen luominen sekä MaaS-palvelu yrityskäyttöön. Lopulta hankkeista kuusi toteutui suunnitellusti. Työpaikkojen liikkumisen ohjauksen t&k:n rahoittajina olivat Kunnossa kaiken ikää -ohjelma, Liikennevirasto, Sitra ja Trafi. Hakuprosessia koordinoi rahoittajien toimeksiannosta Motiva

Työpaikkojen liikkumisen ohjauksen tarkoituksena on työntekijöiden kulkutapavalintoihin vaikuttaminen kannustamalla ja ohjaamalla kestävien kulkumuotojen käyttöön. Samalla tuodaan esille kestävästä liikkumisesta moninaiset hyödyt työpaikoille. Työpaikkojen liikkumisen ohjaus on monissa Euroopan maissa hyvin yleistynyt toimintatapa, ja sen keinovalikoima on laaja.

T&k -rahoituksessa käynnistettiin haku, jonka avulla haluttiin tukea työpaikkojen liikkumisen ohjausta. Haulla etsittiin toimijoita, jotka olivat kiinnostuneita innovoimaan, kehittämään ja kokeilemaan uudenlaisia keinoja kestävien kulkumuotojen suosion kasvattamiseen erilaisilla työmatkoilla.

Kestävästä liikkumisesta edistämisen tavoitteena on kannustaa fiksuihin liikkumisratkaisuihin. Työnantajilla on mahdollisuus vaikuttaa työntekijöiden kulkutapavalintoihin innostamalla ja ohjaamalla kestävien kulkumuotojen käyttöön sekä tarjoamalla erilaisia palveluja ja ratkaisuja näitä valintoja tukemaan. Keinovalikoima ja toimenpiteet voidaan kohdistaa sekä kodin ja työpaikan välisiin työmatkoihin että työasiamatkoihin.

Työpaikkojen liikkumisen ohjauksen t&k -hakuun toivottiin erityisesti hankkeita, joissa toteutettiin uusia työpaikkojen kestävästä liikkumisesta edistäviä rahoitus- ja palveluntarjontamalleja. Lisäksi haettiin hankkeita, joissa kestävä liikkuminen integroidaan nykyisiin toimintamalleihin ja muutosvaiheisiin. Käyttäjälähtöisyys ja kampanjat sekä alueelliset pilotoinnit ja verkostot olivat myös haun teemoja. Rahoitusta voitiin hakea ja myöntää myös näiden teema-alueiden ulkopuolisille projekteille.

Työpaikkojen liikkumisen ohjauksen t&k -rahoitusta voitiin myöntää yksityisille ja julkisille toimijoille, kuten työpaikoille sekä liikkumisen ohjauksen toimijoille ja palveluntarjoajille, konsulteille, järjestöille ja tutkimuslaitoksille. Suositeltavaa oli, että myös kunta tai muu julkinen toimija oli kytketty mukaan projektiin.

Myönnettävän rahoituksen kokonaissumma oli noin 200 000 euroa (alv 0). Rahoitus haluttiin jakaa tarkoituksenmukaisesti noin 5-8 projektin kesken. Rahoitusta myönnettiin enintään 75 % koko projektin kustannuksista. Vähintään 25 prosentista vastasi esimerkiksi hakija itse, kohdetyöpaikka, kunta tai muu vastaava julkistoimija.

Työmatkaliikkumisen suunnittelulla rahanarvoisia säästöjä työnantajalle

Työpaikan liikkumissuunnitelman avulla tunnistetaan organisaation mahdollisuudet edistää työntekijöiden viisasta liikkumista ja vähentää henkilöauton käyttöä. Valpastin Oy:n toteuttamassa Liikkumissuunnitelman hyödyt euroina -hankkeessa osoitettiin, että laadukas työmatkaliikkumisen suunnittelu säästää rahaa ja lisää työntekijöiden hyvinvointia.

Työnantajilla on merkittävä vaikutus työntekijöiden liikkumiseen kodin ja työpaikan välillä. Valintoihin esimerkiksi auton, joukkoliikenteen tai polkupyörän välillä voidaan vaikuttaa muun muassa taloudellisilla kannustimilla, työpaikan pysäköintipolitiikalla sekä suihkutilojen ja pyöräpysäköinnin avulla. Liikkumissuunnitelman hyödyt euroina -hankkeessa selvisi, että erilaiset viisaan liikkumisen investoinnit ja toimenpiteet tuovat työnantajille selvää taloudellista hyötyä.

Vähemmän sairauspoissaoloja ja pysäköintipaikkoja

Elisa Oyj:ssä ja Kangasalan kunnassa toteutettiin henkilöstön työmatkakyselyt ja näiden tulosten pohjalta liikkumissuunnitelmat. Kyselyiden ja suunnitelmien pohjalta pystyttiin laskemaan arvioita erilaisten viisaan liikkumisen toimenpiteiden euromääräisistä hyödyistä työnantajalle. – Suorana kustannuksena työsuhdematkalippu voi tuntua työnantajalle suurelta, mutta hyötyjä tulee kuitenkin vähentyneen pysäköintipaikkatarpeen ja lisääntyneen hyötyliikunnan tuomien etujen muodossa, kertoo **Mari Pääta** Valpastin Oy:sta.

Henkilöstön pysäköinti on monelle työpaikalle merkittävä kustannus.

Elisa Oyj:n Nina Karisalo, Ari Saarinen ja Helena Pohjola työpajassa.
KUVA: Sally Londesborough, Valpastin Oy

Työsuhdematkalipun avulla saadaan joukkoliikenteen ja sitä kautta hyötyliikunnan pariin myös sellaisia työntekijöitä, jotka eivät tällä hetkellä harrasta riittävästi liikuntaa. Liikunnan lisääntyminen juuri tässä työntekijäryhmässä vähentää tutkitusti sairauspoissaoloja.

Kestävä liikkuminen kannattaa

Kumpikin esimerkkityöpaikoista otti hankkeen tulokset hyvillä mielin vastaan. Hankkeen myötä on selvästi osoitettavissa, että viisaaseen liikkumiseen kannustaminen on kannattavaa. Tehdyt toimenpiteet eivät ole vain menoeriä, vaan ne maksavat itsensä takaisin. Työnantajan lisäksi hyödyistä nauttivat henkilöstö ja ympäristö.

Hankkeen kahden työpaikan kohdalla laskettiin, että työsuhdematkalipun käyttöönotosta saatavat välilliset säästöt työpaikoille ovat satoja tuhansia euroja. Säästöt siis kattavat työsuhdematkalipusta aiheutuvat kustannukset.

Työpaikoilla liikkumisen ohjauksen toimenpiteistä saavutettavia rahallisia hyötyjä on vaikeaa hahmottaa. Tämän hankkeen myötä euromääräiset vaikutukset saatiin nostettua esille. Tämä auttaa perustelevaan sitä, miksi työpaikojen liikkumisvalinnoilla on merkitystä niin työmatkojen kuin työasiamatkojen osalta.

MAIJA REKOLA, LIIKENNEVIRASTO

Työmatkojen kimppakyydit helpoiksi Vedia Ride -kyydinjakosovelluksella

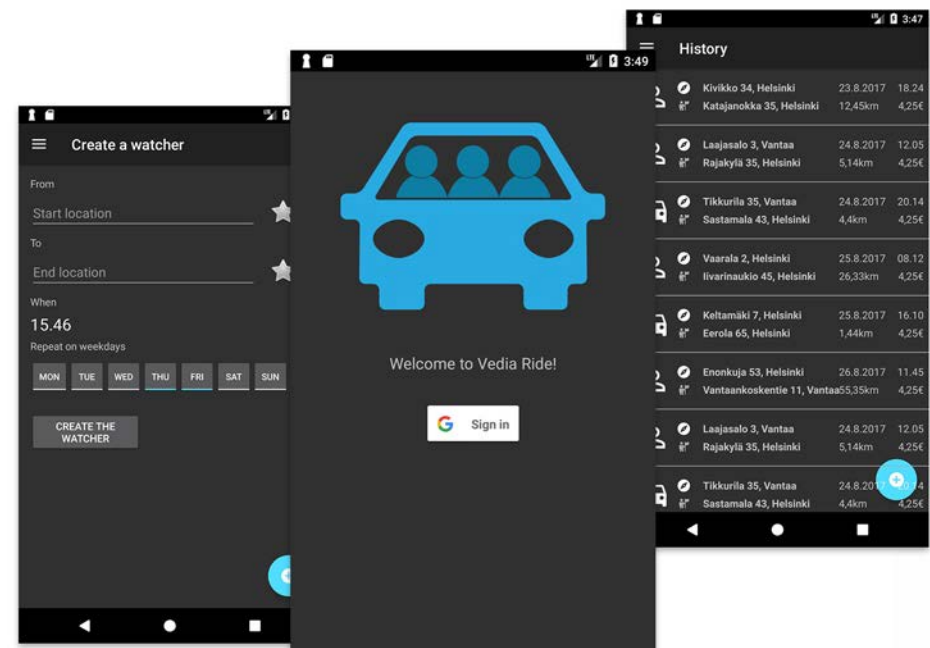
Valtaosa työmatkoista tehdään edelleen henkilöautolla. Keskimäärin yhdessä henkilöautossa matkustaa alle kaksi henkilöä. Kasvihuonekaasupäästöjen lisääntyminen, huoli ilmastonmuutoksesta, polttoaineen korkea hinta, autoilun kustannukset ja ruuhkat ovat johtaneet siihen, että useilla työpaikoilla on alettu pohtia vaihtoehtoja yksinautoilulle. Samaan suuntaan kulkevien kyyditseminen kimppakyydillä lisää oman auton käytön tehokkuutta ja vähentää päästöjä.

Nokia Oyj:n Espoon toimipisteessä toteutetussa pilotissa kannustettiin työntekijöitä hyödyntämään kimppaliikunnasta osana työmatkaliikennettä. Vediafi Oy kehitti ja pilotoi Nokialla uutta Vedia Ride -palvelua, jossa hyödynnettiin työntekijöiden omia ja leasing-autoja kimppaliikunnassa. Palvelun avulla pyrittiin lisäämään kyydinjakamista ja näin parantamaan autojen käyttö- ja täyttöastetta. Vedia Ride -kyydinjakosovelluksen avulla Nokian työntekijöiden on mahdollista etsiä ja luoda sopivia liikkumiskimppoja työmatkoilleen.

Lähtökohtana käyttäjäystävällisyys

Autokyydin jakaminen on taloudellinen, sosiaalinen ja ympäristöystävällinen teko, jota työnantaja voi tukea. Kannustamalla kyytien jakamiseen, työnantaja vähentää työpaikalle tulevien autojen määrää. Työkavereiden yhteiset työmatkat pienentävät merkittävästi ajokilometrejä ja pysäköintipaikkojen tarvetta.

Kimppakyytejä voidaan tukea useilla tavoilla. Kimppakyytien järjestelyyn sopivan alustan järjestäminen työnantajan toimesta helpottaa kyytien järjestelyä ja kannustaa työntekijöitä kimppakyytien tarjoamiseen. Työnantaja voi myös tukea kimppakyytejä antamalla kimppakyytiläisille esimerkiksi pysäköintietuuksia.

VediaRide on käyttäjäystävällinen sovellus kimppaliikunnalle.
KUVAT: VediaRide-sovellus

Työntekijälle kimpakyyti on tapa vähentää oman työmatkan ympäristövaikutuksia. Lisäksi siitä saa kustannussäästöjä ja se on mukava sosiaalinen lisä päivään.

Sovelluksen älykäs reitioptimointialgoritmi yhdistää matkustajat osaksi sopivaa kimpkaa ja ohjaa kuljettajaa koko matkan ajan. – Pilotti antoi arvokasta tietoa kimpakyytien hyödyntämisestä nimenomaan työmatkaliikenteessä. Kyselystä selvisi, että kimpakyyti nähtiin erityisesti täydentävänä vaihtoehtona julkiselle liikenteelle ja omalle autolle, kiteyttää **Matti Lankinen**, Vediafi Oy:stä.

Sovelluksen suunnittelun lähtökohtana oli käyttäjävällyisyys, joka näkyi yksinkertaisen käyttöliittymän ohella lisätoiminnoissa kuten kyytivahdeissa ja suosikkireiteissä.
Matti Lankinen, Vediafi Oy

Pilottikokemusten mukaan keskeisenä kimpkaliikkumisen haasteena on edelleen aktiivisten käyttäjien riittävä määrä, jotta hajallaan olevat (työ)matkalaiset löytävät varmasti itselleen sopivan kimpakyydin.

Sovelluksen lähdekoodi on saatavilla julkisesti GitHub-palvelussa ja sovellus on ladattavista Google Play-kaupasta.

Vaikka palvelun käyttäjämäärät hankkeessa jäivät vähäisiksi, onnistuttiin kyselyiden avulla keräämään paljon arvokasta tietoa. Kimpakyydit ovat aiheena tärkeä ja työyhteisöt ovat potentiaalinen ympäristö tällaiselle kokeilulle
SARI LAINE, SITRA

Fiksun työmatkaliikkumisen edistämiseen helppo ja ilmainen Viksu-työkalu

Työmatkaliikkumisen hyvä suunnittelu kannustaa ja motivoi työntekijöitä tekemään työmatkat kestävästi esimerkiksi pyöräillen, kävellen tai joukkoliikenteellä. Viisas liikkuminen edistää työntekijöiden hyvinvointia ja terveyttä. Lisäksi se voi tuoda työntajalle kustannussäästöjä.

Viisaan työmatkaliikkumisen suunnittelun ja seurannan tueksi on rakennettu ilmainen Viksu-työkalu. Työkalun avulla viisaan liikkumisen suunnittelu ei kaadu resurssien tai osaamisen puutteeseen. Fiksujen liikkumismuotojen edistäminen työ- ja työasiamatkoille helpottuu ja tulee suunnitelmalliseksi. Työkalun avulla voi myös arvioida ja raportoida viisaan liikkumisen suunnitelman toteutumista, edistämistoimien kustannuksia sekä vaikutuksia.

Viksu-työkalu on saanut positiivista palautetta käyttäjiltä. Työkalua käyttäneet henkilöt ovat todenneet sen olevan selkeä ja looginen sekä toimintaan kannustava.

Työmatkaliikkumisen suunnittelulla ja sopivilla kannustimilla on saavutettu merkittäviä tuloksia. Henkilöautojen käyttö on joissain tapauksissa vähentynyt jopa 10–30 prosenttia. Samalla myös päästöt ja pysäköintipaikkojen kustannukset pienentyvät. Hyvin suunniteltu työ- ja työasiamatkaliikkuminen tukee organisaatioiden ympäristö-, energiatehokkuus-, vastuullisuus- ja hyvinvointitavoitteiden saavuttamista.

Organisaatiotaso
Koko organisaatiota koskevat strategiset linjaukset

Hallinnolliset

- Kirjataan viisaan liikkumisen edistäminen toimintaa ohjaavaan asiakirjaan
- Nimitetään viisaan liikkumisen edistämiseen vastuhenkilö
- Tiedotetaan työntekijöitä viisaan liikkumisen mahdollisuuksista
- Opetetaan työmatkojen kulkutapa puheeksi terveystarkastuksissa ja tehdää
- Seurataan työmatkojen kulkutapoja säännöllisin väliajoin syksyllä ja/tai k
- Tarjotaan mahdollisuus videoneuvotteluihin
- Annetaan mahdollisuus tai parannetaan mahdollisuuksia tehdä etätöitä

Taloudelliset

- Tarjotaan ma
- Hankitaan la
- Laaditaan pe
- Sovitaan, ett
- Sovitaan, ett

Olosuhte

- Varmistetaan
- Tarjotaan rit

Viisaan liikkumisen työpaikka

Viisaan työmatkaliikkuminen, kuten kävely, pyöräily, julkisen liikenne, kmpakyydit ja etätyö, on hyväksi liikenteelle, ympäristölle ja henkilöstön terveydelle. Tämä työkalu helpottaa viisaan liikkumisen edistämistä työpaikalla ja tekee siitä suunnitelmallisempaa:

- 1) Suunnittele edistämistoimet ja niiden ajankohdat valmiista valikoista.
- 2) Arvioi toteutumista ja vaikutuksia sopivan ajan jälkeen (max 12kk).
- 3) Raportoi toteutuminen ja vaikutukset.

Suunnittele
Tee uusi
Avaa aiempi

Arvioi
Toteutuminen
Vaikutukset
Esimerkkikysymykset
Vastausten syöttäminen

Raportoi
Yhteenveto toteutumisesta ja vaikutuksista

Vuosikello

MAKUU, HUHTI, TOUKU, KESÄ, JOULU, TAMMI, HELMI, MAALIS

Illustration of a city street with a bus, a person walking, and a person on a bicycle.

Viksu-työkalu on näppärä apu työmatkaliikkumisen suunnitteluun ja seurantaan.
KUVAT: Viksu-työkalu, UKK-instituutti

Uusia innovaatioita kestävään työmatkaliikkumiseen

Viisaan työmatkaliikkumisen työkalun ovat kehittäneet UKK-instituutti ja Tampereen kaupunki. Työkalun kehittäjät toivovat, että yhä useampi suomalainen työpaikka käynnistää viisaan työmatkaliikkumisen edistämistyön.

– Työkalu on tarkoitettu kaikenlaisille yrityksille ja työpaikoille. Tietokantaan kertyvät tiedot auttavat viisaan liikkumisen toimijoita suunnittelemaan ja kohdentamaan viisaan työmatkaliikkumisen edistämistä valtakunnallisesti, kertoo erikoistutkija **Minna Aittasalo** UKK-instituutista.

www.ukkinstituutti.fi/viksu

Sähköinen Viksu-työkalu tuo työpaikoille helppokäyttöisen mahdollisuuden edistää viisaan työpaikkaliikkumisen suunnittelua, arviointia ja raportointia. Myös Trafi voisi hyödyntää työkalua omassa toiminnassaan kestävämmän liikenteen edistäjänä.

HELENA WALTARI, TRAFI

Viksu-työkalu -hanke oli erittäin onnistunut. Työkalu on konkreettinen apu työelämän liikkumisen ohjaukseen. Vaikka hanke koki matkalla haasteita, pystyttiin niistä selviämään periksiantamattomuudella ja sinnikkyydellä. Hankkeessa onnistuttiinkin tiedolla, sitkeydellä ja oma-aloitteellisuudella.

TANJA ONATSU,
KUNNOSSA KAIKEN IKÄÄ -OHJELMA

Pääkaupunkiseudun viisaan liikkumisen palvelut yhteiseen markkinapaikkaan

Viisaan työmatkaliikkumisen, kuten kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen tukeminen on työnantajalle imago- ja rekrytointietu. Näiden lisäksi viisas liikkuminen parantaa työhyvinvointia ja terveyttä, on vähäpäästöistä sekä pienentää liikkumisesta aiheutuvia kustannuksia.

Helsingin seudun liikenne, HSL kokosi yhteen viisaan liikkumisen palvelutarjonnan Yrityspalvelut-sivustolle. Sivusto helpottaa työnantaja fiksun työmatkaliikkumisen suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Viisaan liikkumisen toimintamalli työpaikoille

Työmatkakysely sekä sen pohjalta laadittu työmatkaliikkumissuunnitelma toimivat hyvänä apuna, kun työnantaja on kehittämässä työmatkaliikkumista. Työpaikan liikkumissuunnitelmalla selvitetään työntekijöiden työ- ja asiointimatkojen kulkutavat sekä herätellään työntekijöitä pohtimaan päivittäisiä liikkumisvalintoja ja -vaihtoehtoja.

HSL ja Valpastin Oy kehittivät yhteistyössä työnantajille suunnattujen palveluiden ominaisuuksia ja näkyvyyttä. Aluksi laadittiin työmatkaliikkumissuunnitelma kahdelle työpaikalle, jonka jälkeen toteutettiin viisaan liikkumisen kokeilut. Työntekijät kokeilivat kahden viikon ajan uusia kulkutapoja työmatkoilla. Vaihtoehtoina olivat pyöräily, joukkoliikenne sekä taittopyörän ja junan yhdistelmä. – Työpaikat saivat hankkeen avulla selkeät suuntaviivat fiksumpiin liikkumisvalintoihin ja kokeilijoiden kynnys pyöräilyyn ja joukkoliikenteen käyttöön madaltui, iloitsee HSL:n asiakasvastaava **Anna Ruskovaara**.

The image shows a grid of service cards from the HSL Yrityspalvelut website. The main heading is 'Yrityspalvelut' and the central question is 'Joko sinun työpaikallasi liikutaan fiksumasti?'. Below this, there are several service cards, each with a title, a small image, and the provider's name:

- Viisaan liikkumisen starttipaketti** (HSL)
- Ketterä työmatkaliikenteen kehitysprojekti** (Mobinet)
- Liikuttavan hyvä työpaikka** (Ramboll)
- Työpaikan oma liikkumissuunnitelma** (Sitowise)
- Tervettä menoa työpaikalle** (Valpastin Oy)
- Viisaan liikkumisen kokeilut** (Valpastin Oy)
- Viisaan liikkujan valinta** (City Car Club)
- Yhteiskäyttöisiä sähköautoja** (EkoRent)
- Yhteiskäyttöautolla työasioille** (24Rent)
- Työpaikkapysäköinnin käytännöt kuntoon** (Mobinet)

HSL:n Yrityspalvelut kokoaa näppärästi eri palvelut yhdelle sivustolle. KUVA: HSL.fi

Kokeilujen avulla työmatkaliikkumiseen saatiin luotua selkeä toimintamalli. – Mallissa edetään henkilöstökyselystä työpajojen ja viisaan liikkumisen kokeilujen avulla konkreettiseen muutokseen ja työhyvinvoinnin paranemiseen työpaikalla, Ruskovaara kertoo.

Fiksun työmatkaliikkumisen ratkaisut yhdellä sivustolla

Toimintamalli kiteytyi HSL:n uudeksi Yrityspalvelut-sivustoksi. Sivusto tarjoaa kokonaisvaltaista viisaan liikkumisen neuvontaa ja sen kautta yritykset voivat myös tarjota työntekijöilleen esimerkiksi sähkö- ja taittopyöräilykokeiluja arkiliikunnan lisäämiseksi. Valikoimassa on myös yhteiskäyttöautopalveluita, työsuhdepyöriä, pysäköinnin suunnittelua ja pyöräpysäköintiratkaisuja. Markkinapaikalta saa myös apua liikkumissuunnitelman käynnistykseen.

Työntekijöiden viisaan liikkumisen edistäminen on asia, josta kannattaa olla ylpeä. Sen lisäksi, että se on vastuullista toimintaa, tekee se hyvää myös työnantajan imagolle.
Anna Ruskovaara, Helsingin seudun liikenne, HSL.

www.hsl.fi/yrityspalvelut

Ajatus työnantajille suunnatusta työmatkaliikkumisen markkinapaikasta, josta löytyy keskitetysti työmatkaliikkumiseen tarjolla olevia ratkaisuja, on mielestäni hyvä ja muuallekin skaalattavissa oleva palvelu. Hankkeessa toteutetut kokeilut olivat mielenkiintoisia ja kokeilijoiden blogikirjoituksia oli mukava lukea.

LOTTA TOIVONEN, SITRA

HSL:n markkinapaikka ja hankkeessa olleet työpaikkojen viisaan liikkumisen kokeilut toteutuivat hyvin. Markkinapaikasta työpaikat voivat käydä etsimässä omalle organisaatiolleen parhaat ratkaisut kestävämpään liikkumiseen.

HELENA WALTARI, TRAFI

Viisaan Liikkumisen Tulkki liikuttaa lahtelaisyrittäjiä

Viisaan Liikkumisen Tulkki on toimintamalli, jonka avulla Lahden kaupunki kannustaa ja auttaa juurruttamaan fiksun työmatkaliikkumisen pysyväksi osaksi lahtelaisten yritysten toimintakulttuuria. Tulkki on kaupungin vastaus työnantajien esittämälle toiveelle saada apua fiksumisvalintojen edistämiseen.

Viisaan Liikkumisen Tulkki -hankkeessa toteutettiin paikallisille työnantajille Työpaikkojen liikkumisfoorumi, joka tarjosi tietoa fiksumatkaliikkumisesta erilaisten tilaisuuksien sekä uutiskirjeiden kautta. Hankkeen aikana selvisi, että viisaan liikkumisen edistämisen keinot ja siitä saatavat hyödyt ovat monille yrityksille vieras asia ja viisaan liikkumisen edistämiseen ei helposti ryhdytä vain omin avuin. Lahden kaupunki halusi tähän asiaan muutoksen ja päätti tarjota yrityksille alkuun pääsemiseksi konkreettista apua rahallisen avustuksen ja asiantuntija-avun keinoin Fiksumpi duunimatka -ideakilpailun kautta.

Fiksumpi duunimatka -ideakilpailun avulla valittiin kolme paikallista yritystä, joissa käärrettiin hihat viisaan liikkumisen edistämiseksi. Nämä yritykset olivat Arkkitehtipalvelu Lahti, Stalatube Oy/Stala Oy ja Novart Oy. Arkkitehtipalvelu Lahdelle ja Stalatube Oy/Stala Oy:lle hankittiin sähköavusteiset polkupyörät henkilöstön yhteiskäyttöön. Kummankin työyhteisön sähköpyöräkokeilijat olivat erittäin tyytyväisiä sähköpyörään, ja eräs kokeilija totesi sen olevan kakkosauton korvaajana ylivoimainen ykkönen. Kilpailun kolmas voittaja Novart Oy kartoitti, miten heidän työntekijänsä liikkuvat työmatkat ja millaisia viisaan liikkumisen kampanjoita työpaikalle toivotaan.

VILKE-kortit toimivat apuna työpajoissa. KUVA: WSP Finland/Lahden kaupunki

Yritykset kaipaavat tukea

Viisaan Liikkumisen Tulkki -toimintamallia kehitettäessä huomattiin, että onnistuminen vaatii hyvää kumppanuutta elinkeinoelämän, kaupungin ja seudun yritystoimijoiden välillä. Lisäksi viestinnällä on keskeinen rooli onnistuneen lopputuloksen aikaansaamisessa. Avainhenkilöiden löytäminen työyhteisöistä voi olla haastavaa ja yrityksen koko vaikuttaa toimintaan. Isoilla ja pienillä yrityksillä on erilaiset haasteet ja resurssit käytössä.

– Vaikka yritysten kontaktointi ja sitouttaminen on vaikeaa, on kunnan rooli välttämätön, kertoo Viisaan Liikkumisen Tulkki -hanketta vetänyt **Katja Suhonen** Lahden seudun joukkoliikenteestä. Yritykset eivät löydä tietoa ja motivaatiota itsenäisesti. – Myös yhteistyökumppaneita kannattaa ottaa mukaan toimintaan, erityisesti työterveys ja -vakuutus-sektoreilta, Suhonen lisää.

Lahdessa aiotaan jatkaa työpaikkojen viisaan liikkumisen edistämistyötä. – Jatkossa pyrimme lähettämään viisaan työmatkaliikkumisen uutiskirjeitä ja järjestämään muutamana kerran vuodessa esimerkiksi aamupalatilaisuuksia. Tänä vuonna kehitetään joukkoliikenteen työsuhdematkalippua ja kehitysprosessiin osallistetaan myös työpaikkoja, kertoo Katja Suhonen tulevaisuudensuunnitelmista.

Lahden hankkeessa todennettiin, että työpaikkojen liikkumisen ohjaus on yritysmaailmassa vielä suhteellisen uusi käsite ja työpaikat tarvitsevat kentän haltuun ottamisessa ”tulkkia”. Lahden hankkeessa tulkkina, tukijana ja sparraajana toimi Lahden kaupunki. Kokonaisuudessaan hanke onnistui erittäin hyvin. Viisaan Liikkumisen Tulkki tarjoaa konkreettisia toimia työelämän liikkumisen ohjaukseen. Hanke pääsi onnistuneeseen lopputulokseensa periksiantamattomuudella, tiedolla ja sitkeydellä.

TANJA ONATSU,
KUNNOSSA KAIKEN IKÄÄ -OHJELMA

Viisaan Liikkumisen Tulkki -hanke osoitti, että tällaisen toimintamallin kehittäminen on myös pitkäjänteistä työtä ja siinä vaaditaan säännöllistä yhteistyötä työpaikkojen ja kaupungin välille. Hankkeen tuloksia voi hyödyntää yhteistoimintamallin kehittämisessä myös muilla seuduilla.

TONI BÄRMAN, LIIKENNEVIRASTO

Sähköpyörät helpottavat joukkoliikenteen käyttäjän työmatkaa

Hämeen ammattikorkeakoulu HAMK halusi helpottaa arjen matkaketjuja tuomalla sähköavusteiset polkupyörät juna-aseman ja työpaikkojen välisille matkoille. HAMK toteutti *Sähköavusteisten älykkäiden polkupyörien pilotointi ja toimintakäytäntöjen luominen* -hankkeen, jossa kehitettiin Riihimäen matkakeskuksen ja työpaikan välistä liikkumista.

Hankkeen aikana pyöräilyn ja joukkoliikenteen yhdistävän pilotin kohdeorganisaatioiksi valikoituivat Sako Oy ja Riihimäen kaupunki. Valitut organisaatiot olivat osoittaneet kiinnostusta aiheeseen ja sijoittuvat otollisen pyöräilyetäisyyden päähän Riihimäen matkakeskuksesta.

Teknologia auttaa käyttäjää

Pilotissa osallistujat saivat käyttöönsä asemalta työmatkan viimeiselle kilometrille puhelimella varattavat polkupyörät. Pyörät olivat lukitussa tilassa, jossa oli tarvikkeet pienille omatoimisille huoltotoimenpiteille sekä mahdollisuus varata laajempi pyörähuolto. Pyöräilijät saivat lisäksi käyttöönsä erilaisia kulkemista ja toimimista helpottavia älylaitteita, kuten Bluetooth-pyöränlukot ja älykypärät.

– Pilottiin osallistuneet olivat tyytyväisiä, mutta kun kyse on matkaketjun toimivuudesta, esiin nousee väistämättä myös kysymys mahdollisuudesta kytkeä pyöräpalvelu joukkoliikennelippuun, hanketta vetänyt **Seppo Lampinen** HAMK:ista kertoo.

Riihimäen matkakeskuksen tila osoittautui toimivaksi. KUVA: Otto Tarnanen, HAMK

Pyöräilyolosuhteisiin ja kokeiluihin panostaminen kannattaa

Pilotoidun kaltaisen palvelun ohella tai sijasta voivat asemille sijoitetut lukittavat säilytystilat liikkujien omille pyörille olla toimiva ratkaisu eri kulkumuotojen yhdistämiseen. Tämä on todennäköisesti kaupunkien kannalta helpompi etenemistapa, kun kyse on selkeämmin kaupungin toimivallan alaisesta asiasta. Pilotoidun mallin etu on ratkaisujen tarjoamisessa selkeämmin viimeisen kilometrin ongelmaan. Omien pyörien säilytysmahdollisuus tukee enemmän matkan alkupäätä, jos omaa pyörää halutaan käyttää myös muihin kuin työmatkoihin.

Pyöräilyn lisääminen kaupunkiseuduilla ja myös sen yhdistäminen joukkoliikenteeseen ovat merkittäviä kysymyksiä Suomen tiukkojen ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Erilaisiin palveluihin ja kokeiluihin panostaminen kannattaa.

Hankkeen tuloksena syntyi toimintamalli, joka pienin muokkauksin olisi sovellettavissa muillakin asemanseuduilla. Kokemukset osoittivat kuitenkin, että palveluiden luomisen ohella tarvitaan merkittävää markkinointia ja liikkujien valmistelemista sekä sitouttamista muutokseen.

Idea toimintamallista oli hyvä. Käyttäjien rekrytointi yrityksistä kokeiluun oli kuitenkin haastavaa, joten otos jäi pieneksi. Kokeilun tuloksena todettiin, että esitetty toimintamalli ei sellaisenaan ole täysin toimiva ja monistuskelpoinen. Tätä kautta saatiin kuitenkin arvokasta tietoa ja kehitysehdotuksia jatkotoimenpiteillä.

MAIJA REKOLA, LIIKENNEVIRASTO

HAMK:n kokeiluidea oli mielenkiintoinen, mutta valitettavasti kokeilijamäärät jäivät useammista eri tekijöistä johtuen harmittavan pieniksi. Vaikka kokeiltu toimintamalli ei sellaisenaan osoittautunut toimivaksi ainakaan Riihimäellä, on siinä osia, joita kannattaisi miettiä ja kehitellä mahdollisissa jatkohankkeissa.

LOTTA TOIVONEN, SITRA

Lopuksi

Monipuolinen, monen rahoittajan ja usean toimijan toteuttama Työpaikkojen liikkumisen ohjauksen t&k -rahoitus toteutettiin ensimmäistä kertaa Suomessa. Lopputuloksena saatiin monta esimerkillistä hanketta, joiden tuloksia ja toimintamalleja voidaan hyödyntää jatkossa.

Rahoitushaun tavoite toteutui, sillä hankkeiden avulla saatiin tuettua työpaikkojen liikkumisen ohjausta sekä löydettiin toimijoita, jotka olivat kiinnostuneita innovoimaan, kehittämään ja kokeilemaan uudenlaisia keinoja kestävien kulkumuotojen suosion kasvattamiseen erilaisilla työmatkoilla. Lisäksi saatiin ajantasaista tietoa työpaikkojen liikkumisen ohjauksen nykytilasta ja toimintakentästä.

Yleisesti voidaan todeta, että työpaikkojen liikkumisen ohjauksella on saatu aikaan hyviä tuloksia, eli 2–38 prosentin vähennyksiä henkilöautoiluun. Selvästi paras vaikuttavuus on ollut projekteilla, joissa on yhdistetty pitkällä aikavälillä useita eri toimenpiteitä. Työpaikkojen liikkumisen ohjauksen toimenpiteet ovat tärkeitä vaikka vaikuttavuusprosentti olisi pienikin, sillä reilu neljännes suomalaisten matkoista liittyy työhön, koulunkäyntiin tai opiskeluun. Matkoista juuri työmatkoilla yksin omalla autolla kulkemisen osuus on suurin.

Rahoituksen avuin toteutetuista hankkeista voidaan todeta, että:

- ketterät kokeilut ovat hyvä tapa kehittää liikkumisen ohjauksen toimintaa
- tuloksiksi saatiin monistettavia toimintamalleja
- erilaisten työkalujen kehittäminen tukee ja edistää liikkumisen ohjauksen työtä; ne ovat oiva tapa käynnistää työpaikkojen liikkumisen ohjaus
- hankkeista saatiin tietoa ja kehitysehdotuksia työpaikkojen liikkumisen ohjauksen jatkokehittämiseen sekä tietoa työpaikkojen liikkumisen ohjauksen markkinointiin
- työyhteisöt ovat selkeärajaisia kohderyhmiä, kun kehitetään uusia liikkumisen palveluita.

Onnistumisten lisäksi vahvistettiin aiemmin tunnistettuja ja löydettiin uusia haasteita työpaikkojen liikkumisen ohjauksessa. Aiemmat tutkimukset aiheesta korostavat pitkäjänteisen työn ja säännöllisen yhteistyön tuovan kaikkein vaikuttavimmat tulokset. Yksittäisistä työpaikoista saatu tieto on tärkeää, mutta datan ja seurantatiedon kerääminen aiheesta vaatinee myös laajempia joukkoja ja pidempiä ajanjaksoja.

Työpaikkoja kiinnostavat kestävästi liikkumisen ja liikkumisen ohjauksen teemat. Keinot kuitenkin vaativat vielä selittämistä ja asiantuntija-apua. Pienten taloudellisten pörkkien tai palkintojen ohella/sijasta itse asiantuntijatyö voi olla arvokkain asia työpaikalle. Toisaalta työpaikkojen sitoutumista tulisi vahvistaa. Työpaikkojen sitouttaminen kehittämistyöhön voi olla haastavaa, mutta myös sitoutuneilla työpaikoilla voi olla vaikea rekrytoida työntekijöitä mukaan työhön jos riittävästi tietoa, aikaa ja ohjeita ei ole tarjolla. Voidsaankin todeta, että esimerkiksi kunnan rooli voi toiminnan alulle laittajana olla merkittävä, mutta silti tärkeintä on löytää sitoutuneet ja motivoituneet yritykset sekä henkilöt.

Lue lisää hankkeista:

www.motiva.fi/tyopaikkojen_lo_t_k_2017

SITRA

Motiva Oy | Pohjoinen Rautatiekatu 25, PL 489, 00100 Helsinki | Puh. 09 6122 5000 | www.motiva.fi

Teksti: Motiva Oy | Taitto: Motiva Oy | Kuvat: iStock ja hankkeet | Helsinki, 2018